

International Federation of
Library Associations and Institutions

Wytyczne IFLA dla bibliotek obsługujących dzieci w wieku 0-18 lat

Przygotowane przez Sekcję Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży IFLA Opracowane przez
Carolynn Rankin

Wydanie 2 (poprawione Wytyczne z 2003) Wersja 1.1.1

Czerwiec 2018

Zatwierdzone przez IFLA Professional Committee Sierpień 2018

**Tłumaczenie i opracowanie w języku polskim: Dorota Grabowska
(Uniwersytet Warszawski) i Grażyna Lewandowicz-Nosal (Stowarzyszenie
Bibliotekarzy Polskich), współpraca Robert Brzóska.**

Tekst został przetłumaczony na j. polski i mogą istnieć różnice z wersją oryginalną.
Może być wykorzystywany wyłącznie w celach użytkowych.

Luty 2020

Sekcja Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży IFLA

Opracowanie Carolynn Rankin, 2018

Podziękowanie

Sekcja Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży IFLA pragnie podziękować wszystkim, którzy wzięli udział w procesie aktualizacji Wytycznych.

© 2018 by IFLA Library Services to Children and Young Adults Section;
Edited by Carolynn Rankin. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license. To view a copy of this license, visit:
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>
IFLA P.O. Box 95312 2509 CH Den Haag Netherlands

Spis treści

Wstęp	5
Adresaci Wytycznych.....	6
Część A	7
Misja i cele bibliotek dla dzieci.....	7
Misja bibliotek dla dzieci.....	7
Cele bibliotek dla dzieci.....	7
Zarządzanie biblioteką dla dzieci.....	8
Część B	9
Zasoby ludzkie – wiedza i umiejętności.....	9
Wykształcenie, rozwój i doskonalenie bibliotekarzy dziecięcych.....	10
Standardy etyczne i wartości.....	11
Finansowanie i zarządzanie budżetem i zasobami finansowymi.....	12
Źródła finansowania.....	13
Partnerstwo i współpraca.....	14
Część C	15
Zbiory - gromadzenie i zarządzanie.....	15
Formy dokumentów.....	17
Polityka rozwoju i zarządzanie zbiorami.....	17
Źródła fizyczne i cyfrowe.....	18
Technologia w bibliotece dla dzieci.....	18
Część D	19
Programy i usługi dla społeczności.....	19
Część E	21
Wystój wnętrza i tworzenie przyjaznej przestrzeni.....	21
Przestrzenie dla poszczególnych grup wiekowych.....	22

Umieblowanie i wyposażenie.....	23
Oświetlenie.....	23
Oznakowanie i znalezienie drogi.....	24
Dostępność przestrzeni biblioteki.....	24
Zdrowie i bezpieczeństwo.....	24
Konsultacje z użytkownikami – zaangażowanie dzieci i młodzieży w projektowanie przestrzeni bibliotecznej.....	24
Duński modelowy program dla bibliotek publicznych – jako przykład innowacyjnego projektowania i dobrych praktyk.....	25
Część F	26
Marketing i promocja.....	26
Część G	28
Ocena.....	28
Źródła	29

Wstęp

Sekcja Bibliotek dla Dzieci i Młodzieży IFLA (C&YA Section) podjęła się nowelizacji Wytycznych dla bibliotek obsługujących dzieci w wieku 0-18 lat, które ostatnio były opublikowane w 2003 r. Celem nowelizacji jest zaprezentowanie dobrych praktyk bibliotecznych usług dla dzieci. Standardy IFLA to międzynarodowe dokumenty, regularnie recenzowane, publikowane i aktualizowane, a każdy z nich odzwierciedla bieżące ustalenia dotyczące zasad, wskazówek, dobrych praktyk i modeli poszczególnych działań i usług.

Jest oczywiste, że istnieją znaczące różnice w bieżącym stanie bibliotek publicznych w poszczególnych częściach świata.

Dla wielu bibliotekarzy dziecięcych Wytyczne IFLA będą pomocne w dążeniu do realizacji podstawowych zadań związanych z dostarczaniem książek i wspieraniem czytelnictwa. Wytyczne nie są zbiorem reguł opisujących idealne usługi biblioteczne dla dzieci i wszystkie jej zadania. Wytyczne sugerują, co może być zrobione, pamiętając o istniejących znacznych różnicach w warunkach społecznych, kulturowych i ekonomicznych w krajach rozwijających się, o średnich dochodach i uprzemysłowionych.

Każda biblioteka publiczna działa w innym środowisku i odpowiada na inne potrzeby i priorytety użytkowników. Wytyczne dla bibliotek obsługujących dzieci w wieku 0-18 lat IFLA mogą być wykorzystywane jako dokument wspierający rozwój i poprawę jakości bibliotecznych usług dla dzieci we wszystkich regionach świata.

Wytyczne promują i zachęcają do rozwoju skutecznych usług bibliotecznych dla dzieci o różnych umiejętnościach udzielając międzynarodowej społeczności bibliotecznej wskazówek dotyczących dziecięcych potrzeb, prawa do informacji, piśmienności i czytelnictwa. Intencją autorów Wytycznych jest pomoc bibliotekom publicznym we wprowadzeniu wysokiej jakości usług dla dzieci w erze cyfrowej i w rozpoznaniu zmieniającej się roli biblioteki we współczesnym społeczeństwie. Dyskusja na temat globalnej wizji bibliotek IFLA (The [IFLA Global Vision](#)) pokazuje, że najważniejsze jest głębokie zaangażowanie bibliotek w wypełnianiu roli instytucji wspierających piśmienność, nauczanie i czytelnictwo oraz ich skoncentrowanie na społecznościach lokalnych, w których pracują. Jakość edukacji i powszechna umiejętność czytania zostały uwzględnione w założeniach Agendy ONZ na

Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030 ([United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development](#)).

Zmienione Wytyczne zapewniają aktualną wiedzę i profesjonalne informacje dla wszystkich, którzy są odpowiedzialni za strategiczne plany lub dostarczanie usług i programów bibliotek dla dzieci. Są przeznaczone dla bibliotekarzy praktyków, personelu bibliotek, kierowników i administratorów, studentów i wykładowców na studiach kierunków informacja naukowa i bibliotekoznawstwo. Wytyczne mogą pomóc w informowaniu decydentów i osób zaangażowanych w tworzenie strategii rozwoju bibliotek. Informacje będą przydatne również organizacjom pozarządowym (NGO), które wspierają programy rozwoju piśmienności i czytelnictwa dzieci i ich rodzin.

Adresaci Wytycznych

Konwencja ONZ o Prawach Dziecka ([The United Nations Convention on the Rights of the Child UNCRC](#)) definiuje dziecko jako osobę poniżej 18 roku życia a prezentowane Wytyczne odnoszą się do osób w wieku od 0 do 18 lat. Zawierają informacje o usługach i zbiorach dla niemowląt i małych dzieci, dzieci starszych i młodzieży. W Wytycznych termin „bibliotekarz dziecięcy” obejmuje też bibliotekarzy pracujących z najmłodszymi dziećmi (early years librarians) i bibliotekarzy pracujących z młodzieżą.

Biblioteka dla dzieci działając w niekomercyjnej przestrzeni publicznej zapewnia usługi i programy dla wszystkich członków społeczności lokalnej. Powinny one obejmować wszystkie dzieci bez względu na: rasę, religię, płeć, pochodzenie kulturowe, status społeczno-ekonomiczny, zdolności intelektualne i możliwości fizyczne. Wytyczne obejmują swoim zasięgiem także grupę „młodych dorosłych”, która może być definiowana jako osoby, będące między dzieciństwem a dorosłością. Grupa młodych w wieku między 12 a 18 rokiem życia jest często definiowana jako grupa docelowa bibliotecznych usług dla młodzieży. Zakres wiekowy może wykraczać poza 18 rok życia. Każda biblioteka ustala własny przedział wieku osób, które definiuje jako „młodzież”, zależy to od warunków kulturowych w poszczególnych krajach.

Niezwykle istotne jest podkreślenie, że biblioteka dla dzieci nie jest tym samym co biblioteka szkolna, ponieważ mają one inne misje i zadania. Biblioteka publiczna i biblioteka szkolna mają ten sam wspólny cel wprowadzenia dzieci w świat bibliotecznych usług i pomoc w rozwijaniu umiejętności uczenia się przez całe życie, ale obie placówki obsługują inne

potrzeby społeczności lokalnej. Więcej informacji dotyczących bibliotek szkolnych można znaleźć w Wytycznych dla Bibliotek Szkolnych IFLA ([IFLA School Library Guidelines 2015 r.](#)).

CZEŚĆ A

Misja i cele bibliotek dla dzieci

Misja bibliotek dla dzieci

Misją biblioteki dla dzieci jest służyć odbiorcom jako centrum informacyjne, czytelnicze i kulturalne, które organizuje i zapewnia pełny dostęp do odpowiednich do wieku i umiejętności informacji, programów i usług w językach dostosowanych do dzieci ze społeczeństw wielokulturowych, ich rodziców i opiekunów. Wspieranie umiejętności piśmienniczych, uczenia się i czytelnictwa jest powszechnie uznawane za kluczowe dla osiągnięcia tej misji.

Cel bibliotek dla dzieci

Celem biblioteki dla dzieci jest gromadzenie różnorodnych zbiorów i prowadzenie usług dostosowanych do poziomu edukacji, informacji i rozwoju osobistego, aby zaspokoić potrzeby dzieci w każdym wieku i o różnych umiejętnościach. Obejmuje to wypoczynek, czas wolny, a także wspieranie zdrowia dzieci i ich dobrego samopoczucia. Biblioteczne usługi dla dzieci odgrywają znaczącą rolę w rozwoju i podtrzymaniu demokratycznego społeczeństwa oferując dzieciom dostęp do szerokiej i zróżnicowanej wiedzy, idei i opinii. Konwencja ONZ o Prawach Dziecka ([The United Nations Convention on the Rights of the Child](#) UNCRC) oferuje wsparcie w opracowywaniu polityki i praktyki bibliotecznej odpowiedniej dla dzieci i młodzieży. Konwencja zawiera 54 artykuły, które obejmują wszystkie aspekty życia dzieci i określają prawa: cywilne, polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne, do których mają prawo dzieci na całym świecie. W bibliotekach dzieci powinny otrzymywać informację i wiedzę dotyczącą ich praw natomiast bibliotekarze dziecięcy są odpowiedzialni za promocję praw dziecka i odgrywają kluczową rolę nie tylko w rozwoju piśmienności ale i przy rozpowszechnianiu informacji o znaczeniu piśmienności i umiejętności czytania. Powszechna piśmienność jest uwzględniona w założeniach Agendy ONZ na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030 ([United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development](#)).

Ważne są możliwości rozwoju języka, umiejętności pisania i czytania. Biblioteka dla dzieci odgrywa kluczową, partnerską rolę w rozwoju tych umiejętności, ułatwia dostęp do źródeł i usług dla dzieci i ich rodzin.

Cele:

- zapewnienie każdemu dziecku prawa do informacji, piśmienności, rozwoju kulturalnego, uczenia się przez całe życie i programów rozwijających kreatywność w czasie wolnym,
- zapewnienie dostępu dzieciom do odpowiednich zasobów i mediów,
- pomoc dzieciom w rozwijaniu umiejętności czytania i pisania oraz korzystania z mediów cyfrowych,
- zapewnienie dostępu do programów kulturalnych i rozrywkowych ukierunkowanych na naukę czytania i pisania,
- zapewnienie różnorodnych zajęć dla dzieci, rodziców i opiekunów,
- eliminowanie barier i bycie adwokatem wolności i bezpieczeństwa dzieci,
- zachęcanie dzieci do budowania wiary w siebie, stawania się kompetentnymi osobami i obywatelami,
- współpraca ze społecznością lokalną przy wspólnym prowadzeniu programów i usług dla wszystkich dzieci i ich rodzin, włączając osoby będące na marginesie życia społeczności lokalnej, szczególnie osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji ekonomicznej.

Zarządzanie biblioteką dla dzieci

Zarządzanie polega na opracowaniu, monitorowaniu i realizacji polityki bibliotecznej. Dotyczy wizji, znajomości celu działalności biblioteki dziecięcej i jej specyfiki.

Dobre zarządzanie to również świadomość, że organizacja spełnia standardy otwartości i przejrzystości, działa uczciwie i w dobrej wierze.

W celu utrzymania poziomu usług przy wypełnianiu funkcji biblioteki dla dzieci powinny być wspierane przez rozwiązania prawne i niezbędne finansowanie. Kierownicy bibliotek dziecięcych powinni znać wszystkie przepisy mające wpływ na funkcjonowanie biblioteki, przepisy dotyczące zarządzania finansami, ochrony danych, zdrowia i bezpieczeństwa zwłaszcza ochrony i bezpieczeństwa dzieci. Odpowiedni poziom finansowania jest kluczowy

dla sukcesu biblioteki dziecięcej, aby umożliwić opracowanie polityki świadczenia usług i jak najefektywniejsze wykorzystanie dostępnych zbiorów. Kolejny aspekt dobrego zarządzania to odpowiedzialność za zbiory. Zasady muszą zostać wdrożone, aby uzyskać realny wpływ na życie dzieci i ich rodzin.

CZEŚĆ B

Zasoby ludzkie – wiedza i umiejętności

Zawód bibliotekarza dziecięcego wymaga szeregu umiejętności i cech, w tym umiejętności interpersonalnych, świadomości społecznej, pracy zespołowej i przywództwa oraz kompetencji w zakresie praktyk i organizacji instytucji, w której bibliotekarze pracują. Ważne jest, aby personel posiadał wiedzę specjalistyczną w zakresie usług dla dzieci, w tym wiedzę fachową oraz znajomość psychologii i teorii rozwoju dziecka. Skuteczne i profesjonalnie prowadzone biblioteki dla dzieci wymagają wykształconych i zaangażowanych bibliotekarzy dziecięcych, którzy będą projektować, planować, organizować, wdrażać, zarządzać i oceniać usługi i programy w celu zaspokojenia potrzeb dzieci i ich rodzin w społeczności, której służą. Ponadto będą wspierać dzieci, usuwając bariery wynikające z okoliczności społeczno-ekonomicznych, kulturalnych, przywilejów, języka, tożsamości płciowej, orientacji seksualnej, zdolności i innych różnorodności.

Według Sekcji Dzieci i Młodzieży IFLA, skuteczny i kompetentny bibliotekarz dziecięcy:

- rozumie teorie rozwoju dziecka i psychologii, w tym komunikację, język i umiejętności czytania oraz ich konsekwencje dla usług bibliotecznych;
- stosuje ustalone techniki w celu identyfikacji potrzeb wszystkich dzieci i ich rodzin w społeczności lokalnej;
- projektuje, skutecznie realizuje i ocenia różnorodne programy rozrywkowe i kulturalne w celu zaspokojenia potrzeb wszystkich dzieci w społeczności lokalnej;
- posiada wiedzę na temat bieżącej kultury dziecięcej i zarządzania nią: literatury, gier, muzyki i filmów, korzystania z treści cyfrowych i mediów przez dzieci oraz innych materiałów, która wpływa na zróżnicowane, kompleksowe i odpowiednie zbiory dla dzieci;
- zna trendy w nowych technologiach, świecie cyfrowym i mediach społecznościowych oraz ich wpływ na usługi biblioteczne dla dzieci;
- dba o przyjazne i wspierające środowisko dla dzieci i ich rodzin, w celu umożliwienia łatwego dostępu do zasobów bibliotecznych, programów i zajęć;

- ułatwia zaangażowanie społeczności i budowanie partnerstwa;
- kontaktuje się i współpracuje z innymi organizacjami służącymi dzieciom i ich rodzinom w społeczności przy osiągnięciu wspólnych celów;
- skutecznie komunikuje się z dziećmi i ich rodzinami,
- wyznacza cele, opracowuje plany i priorytety bibliotecznych usług dla dzieci,
- kreatywnie i skutecznie współpracuje z partnerami, aby realizować cele i priorytety biblioteki dziecięcej,
- planuje, zarządza, kontroluje i ocenia finanse biblioteki dziecięcej, w celu osiągnięcia dobrego poziomu usług,
- ćwiczy samoocenę, umie się przystosować, stale rozwija się zawodowo.

Dalsze przykłady kompetencji dostarcza Stowarzyszenie Usług Bibliotecznych dla Dzieci (ALSC), oddział American Library Association (ALA), które rekomenduje [Kompetencje Bibliotekarzom obsługującym dzieci w bibliotekach publicznych](#) dla dzieci w wieku od 0 do 14 lat. Stowarzyszenie (YALSA) opublikowało [Teen Services Competencies dla pracowników bibliotek](#).

Wykształcenie, rozwój i doskonalenie zawodowe bibliotekarzy dziecięcych

Jakość i skuteczność usług bibliotecznych dla dzieci zależy od wykształcenia personelu, który powinien stale aktualizować swoją wiedzę i poszerzać umiejętności. Jak stwierdzono pierwotnie w [Manifeście Biblioteki Publicznej UNESCO / IFLA 1994](#): „Bibliotekarz jest aktywnym pośrednikiem między użytkownikami i zasobami. Profesjonalne i ustawiczne kształcenie bibliotekarza jest niezbędne do zapewnienia odpowiednich usług”.

[W Wytocznych IFLA dotyczących ustawicznego rozwoju zawodowego: zasady i najlepsze praktyki](#) stwierdzono, że specjalista ds. bibliotek i informacji jest przede wszystkim odpowiedzialny za samokształcenie, stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności. Pracodawcy są również odpowiedzialni za wsparcie ustawicznego kształcenia i zapewnienie dostępu do programów służących rozwojowi pracowników. Wymaga to zaangażowania organizacyjnego, skutecznych polityki i procedur kadrowych oraz zapewnienia odpowiedniego budżetu i czasu na naukę. Aby zaangażować, przeszkolić profesjonalnych bibliotekarzy dziecięcych, należy zapewnić edukację i szkolenia we wszystkich obszarach usług. Szkolenia personelu mają

zapewnić różnorodne kulturowo i równoprawne usługi dla wszystkich grup. Zajęcia z bibliotekarstwa dla dzieci powinny być częścią każdego programu edukacyjnego dotyczącego bibliotek publicznych.

Standardy etyczne i wartości

Bibliotekarze dziecięcy mają obowiązek utrzymywać wysokie standardy etyczne w swojej pracy z dziećmi, ich rodzinami, innymi członkami personelu i organizacjami partnerskimi w danej społeczności. Wszystkimi dziećmi i młodzieżą w społeczności lokalnej należy zajmować się na równych zasadach, niezależnie od ich umiejętności i pochodzenia. Bibliotekarze dziecięcy zobowiązani są do zapewnienia równego i bezpłatnego dostępu do informacji, wiedzy i usług dla wszystkich użytkowników. Zostało to opisane w podsumowaniu raportu – [IFLA Global Vision Report](#). Bibliotekarze powinni wykazywać kompetencje kulturowe i nie pozwalać, aby osobiste postawy i opinie decydowały o tym, które dzieci w lokalnej społeczności są obsługiwane, jakie programy są oferowane, lub w jaki sposób wybierane, wyświetlane i udostępniane są zbiory biblioteki.

[Kodeks etyki i profesjonalnych zachowań IFLA](#), zatwierdzony przez Radę Zarządzającą IFLA w 2012 r., zawiera propozycje i wskazówki dla poszczególnych bibliotekarzy i innych pracowników informacji. Dotyczą one również bibliotekarzy dziecięcych i obejmują następujące obszary:

- dostęp do informacji;
- obowiązki wobec jednostek i społeczeństwa;
- prywatność, tajemnica i przejrzystość;
- otwarty dostęp i własność intelektualna;
- neutralność, uczciwość osobista i umiejętności zawodowe;
- stosunki między współpracownikami i pracodawcą.

Więcej informacji i przykładów można znaleźć w przywołanym wyżej dokumencie.

Komitet doradczy IFLA ds. Wolności dostępu do informacji i wolności wypowiedzi (FAIFE) zebrał ponad 60 [kodeksów etyki dla bibliotekarzy z całego świata](#). Wytyczne te są zwykle przyjmowane przez krajowe biblioteki lub stowarzyszenia bibliotekarzy a w niektórych przypadkach wdrażane przez agencje rządowe. Podstawowe wartości równości dostępu do wiedzy i informacji oraz wolności intelektualnej zawarte są w [art. 19 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka](#) oraz w [podstawowych dokumentach IFLA](#).

Finansowanie i zarządzanie budżetem i zasobami finansowymi

Finansowanie jest jednym z największych wyzwań dla bibliotek, jak wskazano w [Globalnej wizji IFLA](#), a biblioteki dziecięce potrzebują, aby decydenci rozumieli znaczenie i wartość pracy biblioteki. Biblioteka dla dzieci potrzebuje odpowiednich środków w celu zapewnienia usług i programów odpowiadających na potrzeby społeczności. Uwzględniając lokalne warunki, bibliotekarze dziecięcy muszą opracować propozycję finansowania działań i przedstawić ją swojemu organowi zarządzającemu i agencjom zewnętrznym. Odpowiednie finansowanie ma kluczowe znaczenie dla powodzenia działalności biblioteki dziecięcej i jest wymagane nie tylko przy tworzeniu biblioteki, ale powinno być świadczone na bieżąco i regularnie. Bez odpowiedniego poziomu finansowania planowanego w perspektywie długoterminowej niemożliwe jest opracowanie zasad świadczenia usług i jak najefektywniejsze wykorzystanie dostępnych zasobów. Realizację dowolnego programu lub projektu można sprowadzić do stwierdzenia: „to świetny pomysł, ale jak za to zapłacimy?” Ideałem jest współpraca personelu biblioteki dziecięcej z kierownictwem placówki, przy opracowaniu budżetu i określaniu jak najlepszych sposobów dostarczania wysokiej jakości zbiorów i usług dla dzieci w lokalnej społeczności.

Bibliotekarze dziecięcy powinni wiedzieć, jak rozpoznać potrzeby biblioteki dziecięcej i opracować plan budżetu. W tym celu powinni:

- znać proces przygotowania budżetu całej biblioteki (instytucji nadrzędnej),
- znać harmonogram cyklu budżetowego, w tym budżety operacyjne lub partycypacyjne, które są zazwyczaj sporządzane co roku w celu finansowania bieżących działań,
- znać proces rozliczania budżetu,
- znać pracowników zaangażowanych w powstawanie budżetu.

Na budżet biblioteki dziecięcej składają się następujące elementy (ale nie tylko te):

- nowe zbiory (na przykład książki, czasopisma, zabawki i sprzęt do zabawy, multimedia i materiały cyfrowe, sprzęt do działań Makerspace),
- nowe urządzenia (tablety, konsole),
- koszty związane z użytkowaniem sprzętu (ICT), oprogramowania i koszty licencji, jeśli nie są uwzględnione w ogólnym budżecie (ICT) dla macierzystej biblioteki publicznej,
- materiały eksploatacyjne i biurowe,

- wydarzenia promocyjne i materiały,
- finansowanie programów i działań,
- finansowanie reklamy i marketingu,
- szkolenie i rozwój personelu,
- wynagrodzenia pracowników,
- koszty ogólne, takie jak czynsz, sprzątanie, ogrzewanie i oświetlenie,
- koszty systemu zarządzania biblioteką.

Koszty związane z wynagrodzeniami i szkoleniem personelu mogą być uwzględnione w budżecie biblioteki dziecięcej lub, co może być bardziej odpowiednie, mogą być włączone do ogólnego budżetu biblioteki publicznej. Bibliotekarz dziecięcy powinien być zaangażowany w oszacowanie tych kosztów, ponieważ ilość pieniędzy dostępnych dla personelu jest ściśle związana z tym, ile godzin biblioteka dziecięca może być otwarta oraz jaki zakres, i jakiej jakości usługi mogą być oferowane przez placówkę.

Istnieje potrzeba monitorowania, oceny, kontroli i sprawozdawczości prowadzonych programów, usług i inicjatyw. Informacje te mogą być zawarte w sprawozdaniu rocznym, które pokaże, w jaki sposób wykorzystano budżet. W sprawozdaniu zostaną zawarte informacje, czy kwota wydana na program biblioteki dziecięcej i jej zbiory wystarczała na pokrycie zadań i osiągnięcie celów biblioteki. Sprawozdania roczne powinny zawierać ocenę jakości usług i programów bibliotecznych oraz ich wpływu na społeczność użytkowników (patrz: **Część G Ocena i wpływ**).

Źródła finansowania

Biblioteki publiczne są finansowane z różnych źródeł, ale proporcje finansowania pochodzące z poszczególnych źródeł będą się różnić w zależności od lokalnych czynników w każdym kraju. Głównymi źródłami są podatki i granty pozyskiwane na poziomie lokalnym, regionalnym lub centralnym. Biblioteki powinny szukać dodatkowych źródeł dochodów na finansowanie projektu, które mogą pochodzić z darowizn od podmiotów gospodarczych lub osób prywatnych, z przychodów z działalności komercyjnej lub opłat od użytkowników oraz ze sponsoringu od organizacji partnerskich. Biblioteki gminne, które nie są finansowane z funduszy miejskich, regionalnych lub państwowych, muszą co roku starać się o finansowanie swojej działalności z innych źródeł.

Partnerstwo i współpraca

Biblioteki publiczne są kluczowym partnerem społeczności lokalnej ze względu na ich powszechną, przyjazną, dostępną infrastrukturę. Budowanie skutecznych i trwałych partnerstw może pomóc w zapewnieniu najlepszych udogodnień, usług i oferty dla dzieci o różnych umiejętnościach.

Bibliotekarze dziecięcy powinni współpracować i rozwijać silne partnerstwa z innymi organizacjami społecznymi i zainteresowanymi stronami w zakresie uczenia się przez całe życie i edukacji, aby osiągnąć jak najlepszy udział i zaangażowanie społeczności. Partnerstwa mogą istnieć na poziomie strategicznym, gdzie organizacje lub stowarzyszenia mają zapisane dyrektywy dotyczące współpracy, żeby osiągnąć wspólne cele. Bibliotekarze mają tradycję współpracy między sobą i stowarzyszeniami oraz rozwijania społeczności partnerskich.

Bibliotekarze dziecięcy powinni dobrze znać grupy swoich użytkowników i pracować na rzecz zróżnicowanych potrzeb społeczności. Znani są z tego, że dobrze angażują się w integrację grup „trudno dostępnych” i skutecznie budują partnerstwa dotyczące czytania i uczenia się w rodzinie, a także zaspokajania potrzeb społeczności. Charakterystyka społeczności lokalnej może z czasem ulec zmianie, ale potrzeba budowania partnerstw i utrzymywania sieci współpracy pozostaje stała. Przyjęcie podejścia wpływu społeczności na organizację i działalność pomaga zmienić sposób zaangażowania bibliotekarzy, dzięki czemu planowanie i podejmowanie decyzji jest oparte na współpracy i uczestnictwie.

Personel biblioteki powinien mieć możliwość tworzenia partnerstw między innymi grupami w społeczności, które odpowiadają potrzebom dzieci. Dowody naukowe wskazują, że usługi biblioteczne w naturalny sposób łączą się z pracą instytucji takich jak: szkoły, organizacje pracujące z młodzieżą, szpitale (lekarze i pediatrzy) i inne ośrodki opieki zdrowotnej oraz usług społecznych, lokalne firmy, grupy kulturalne i artystyczne, sektor wolontariatu i inne organizacje non-profit. Współpraca z każdym z tych sektorów wnosi dużą wartość, szczególnie gdy wszyscy są zaangażowani w promocję czytania wśród dzieci i ich rodzin lub w usuwanie barier w integracji społeczności.

Kontakt z innymi partnerami w społeczności lokalnej zwiększa zasięg biblioteki, umożliwia dotarcie do nowych odbiorców i większej liczby potencjalnych użytkowników. Może to prowadzić do rozwoju i świadczenia nowych i lepszych usług w celu zaspokojenia potrzeb dzieci i rodzin. Zaangażowanie lokalnych społeczności oferuje bibliotekarzom dziecięcym następujące możliwości:

- dokładnego zdefiniowania grup obsługiwanych dzieci;
- określenia na poziomie lokalnym potrzeb i priorytetów członków społeczności zróżnicowanych językowo, ekonomicznie i kulturowo;
- zapewnienia możliwości promocji nowych i istniejących programów, zarówno w bibliotece, jak i w organizacjach partnerskich;
- współpracy, która dobrze służy wszystkim partnerom.

Żłobki, przedszkola i inne instytucje edukacyjne to również ważni partnerzy dla bibliotekarza dziecięcego. Bibliotekarz dziecięcy powinien oferować szereg specjalnych programów dla szkół, takich jak:

- wizyty w bibliotece,
- nauka korzystania z biblioteki,
- zajęcia z korzystania z informacji,
- promocja czytania,
- wypożyczanie,
- programy kulturalne,
- kluby prac domowych i pomoc w odrabianiu lekcji,
- spotkania autorskie / wizyty gawędziarzy / opowiadaczy
- przestrzeń spotkań dla praktyków.

CZEŚĆ C

Zbiory – gromadzenie i zarządzanie

Biblioteki dla dzieci powinny zapewniać różnorodne materiały w różnych formach, odpowiednie dla rozwoju i zaspokajania potrzeb wszystkich grup wiekowych. Nie istnieją uniwersalne standardy dotyczące wielkości i zawartości zbiorów bibliotecznych dla dzieci. Zbiory i usługi powinny obejmować wszystkie rodzaje mediów i nowoczesnych technologii, a także materiały tradycyjne. Zróżnicowane opinie, wartości i poglądy powinien znaleźć odzwierciedlenie w zbiorach bibliotecznych i materiałach dostępnych online. Wszystkie grupy społeczne obsługiwane przez bibliotekę publiczną powinny znaleźć odpowiednie dla siebie materiały w zasobach biblioteki dziecięcej. Dzieci i ich rodziny powinny być zaangażowane w dobór zbiorów. Zbiory powinny być atrakcyjne, aktualne, w dobrym stanie

fizycznym, ułożone w sposób intuicyjny dla dzieci.

Zbiory powinny mieć różnorodną zawartość i odpowiadać potrzebom lokalnej społeczności.

Powinny zawierać:

- materiały we wszystkich językach używanych w społeczności lokalnej,
- materiały stworzone przez lokalnych autorów i ilustratorów,
- zasoby wspierające lokalne potrzeby szkolne.

Różnorodność powinna być reprezentowana w dostępnych zbiorach poprzez dostarczanie materiałów, które:

- ułatwiają akceptację różnorodności, na przykład tożsamości płciowej, umiejętności, pochodzenia społeczno-ekonomicznego, orientacji seksualnej i składu rodziny;
- są zrównoważone pod względem płci i rasy.

Jedno ze źródeł służących rozwojowi kolekcji, [*The World Through Picture Books IFLA*](#), oferuje wybór książek z obrazkami z całego świata, wybranych przez bibliotekarzy.

Ważne jest, aby zbiory biblioteczne były stale przeglądane, uzupełniane i rozwijane, aby zapewniały wszystkim dzieciom w społeczności wybór wysokiej jakości nowych materiałów i źródeł, które odzwierciedlają kulturę lokalnej społeczności, a także świata. Dotyczy to wielokulturowych materiałów i zbiorów dla dzieci niepełnosprawnych, dzieci LGBTQ +, które umożliwiają nawiązywanie przyjaźni i przeciwdziałają zastraszaniu. Na przykład historia, w której jest opisany niepełnosprawny bohater może pomóc niepełnosprawnemu dziecku w identyfikacji z bohaterem, a innym dzieciom pokazuje doświadczenia życiowe, których same nie doświadczyły.

Poniższe kategorie materiałów bibliotecznych mogą znajdować się w typowej bibliotece dziecięcej, lista nie jest wyczerpująca:

- fikcja i literatura faktu dla wszystkich grup wiekowych,
- słowniki i encyklopedie,
- zbiory w podstawowym języku społeczności lokalnej,
- zbiory w językach mniejszości w społeczności lokalnej,
- gry komputerowe,

- zabawki,
- gry i łamigłówki,
- instrumenty muzyczne,
- materiały do nauki,
- audiobooki,
- materiały sensoryczne,
- kosze ze skarbami dla niemowląt,
- sprzęt, narzędzia i materiały do projektowania Makerspace,
- we współpracy z innymi organizacjami społecznymi, biblioteki mogą udostępniać zbiory, takie jak: materiały do nauki, na przykład płyty DVD z językiem migowym lub książki w alfabecie Braille'a.

Formy dokumentów

Zbiory powinny być oferowane w różnych formach. W zbiorach dla dzieci mogą się znaleźć dokumenty w następujących formach (lista nie jest wyczerpująca i mogą być dostępne nowe formy):

- zbiory fizyczne (drukowane i elektroniczne), w tym książki, audiobooki, komiksy, czasopisma, płyty CD, DVD, gry wideo, materiały brajlowskie;
- zbiory cyfrowe, w tym strumieniowe przesyłanie: muzyki, filmów, ebooków, oprogramowania edukacyjnego i rozrywkowego, bazy danych lokalnych i globalnych zasobów edukacyjnych.

Polityka rozwoju i zarządzania zbiorami

Każda sieć bibliotek publicznych powinna mieć opracowaną na piśmie politykę rozwoju i zarządzania zbiorami dla dzieci, zatwierdzoną przez organ zarządzający biblioteką. Polityka powinna zapewniać konsekwentne podejście do opracowywania zbiorów bibliotecznych dla dzieci i zarządzania nimi. Zadeklarowana polityka stanowi podstawę do planowania i pomaga w określeniu priorytetów, zwłaszcza przy przydzielaniu zasobów finansowych. Formalne ustalenia dotyczące zasad mogą pomóc bibliotece w uzasadnianiu zarówno w kontaktach z użytkownikami, administratorami, jak i organami finansującymi. Ustalenia te wspierają określone cele organizacji, wykazują odpowiedzialność i zaangażowanie w realizację uzgodnionych celów.

Więcej informacji na temat rozwoju zbiorów można znaleźć w rozdziale 4 [Biblioteka publiczna: wytyczne IFLA / UNESCO dotyczące rozwoju](#) (2001).

Zasoby fizyczne i cyfrowe

Fizyczne i cyfrowe zasoby biblioteki dziecięcej obejmują urządzenia, sprzęt i zbiory. O ile to możliwe, materiały powinny być możliwe do pobrania. Witryny biblioteczne i produkty z treściami cyfrowymi powinny być zgodne z [WCAG 2.0 \(Wytyczne dotyczące dostępności treści internetowych\)](#). Dobrą praktyką jest proszenie osób korzystających z testowanych technologii o sprawdzenie sprzętu i usług pod kątem użyteczności.

Bibliotekarze dziecięcy powinni rozważyć współpracę ze specjalistyczną biblioteką obsługującą osoby z niepełnosprawnością w zakresie drukowania materiałów, aby udostępnić dzieciom w bibliotece dodatkowe materiały lub takie opcje, jak dostawa do domu. Biblioteki te mogą również oferować specjalnie zaprojektowane, w pełni dostępne katalogi bibliotek i produkty z treściami cyfrowymi.

Technologia w bibliotece dla dzieci

Bibliotekarze mogą pomóc dzieciom i młodzieży w rozwijaniu umiejętności czytania i pisania. Biblioteki dla dzieci są potencjalnie dobrze przygotowane do korzystania z nowych technologii, które mogą wspierać potrzeby w zakresie czytania i uczenia się. Technologia oznacza: emocje, rozrywkę i zabawę dla większości dzieci. Biblioteki powinny być miejscem, w którym dzieci mogą zarówno korzystać z technologii, uzyskiwać dostęp do zasobów i informacji, i jednocześnie uczyć się, jak krytycznie oceniać takie informacje. Rodzicom, opiekunom i wychowawcom należy doradzić, jak wybrać i bezpiecznie korzystać z technologii w celu wspierania rozwoju umiejętności dzieci, a także jak korzystać z technologii dostarczanej przez bibliotekę. Konieczne mogą być badania w celu określenia kompetencji cyfrowych dzieci i młodzieży oraz wdrożenia odpowiednich programów alfabetyzacji.

Bibliotekarze powinni promować bibliotekę jako miejsce bezpieczne i udzielać wskazówek, jak pomóc dzieciom, młodzieży, ich rodzicom i opiekunom zachować bezpieczeństwo w Internecie. Personel biblioteki powinien posiadać wiedzę i umiejętności ułatwiające korzystanie z mediów cyfrowych. Wskazówki zawiera [Oświadczenie sekcji C&YA w sprawie mediów społecznościowych, dzieci i młodzieży @Biblioteka – Bezpieczeństwo](#).

[Prywatność i zachowanie w Internecie](#). Programy i samouczki z zakresu umiejętności cyfrowych mogą pomóc w edukacji dzieci na temat takich zagadnień, jak: „fałszywe wiadomości”, zastraszanie w Internecie, hejt, nadużycia i nienawiść.

Oddział dla dzieci powinien być wyposażony w sprzęt informatyczny o takim samym standardzie jak oddział dla dorosłych. Należy zapewnić OPAC, multimedialne stacje robocze, internetowe stacje robocze, tablety i różnorodne oprogramowanie (do wykorzystania w bibliotece i z możliwością wypożyczenia). Biblioteki są często ważnym miejscem szybkiego dostępu do Internetu w społeczności lokalnej. Bibliotekarze muszą wziąć pod uwagę aspekty prawne dotyczące dostępu dzieci do Internetu, które obowiązują w ich kraju.

Komputery, inne urządzenia cyfrowe i bezpłatny dostęp do Internetu w bibliotece mogą pomóc w wypełnieniu luki dla tych, którzy nie mają tych zasobów w domu. Tam, gdzie dzieci nie mają dostępu do Internetu w domu, materiały można pobrać na urządzenie dziecka lub urządzenia wypożyczone z fabrycznie załadowanymi książkami. O ile to możliwe, materiały do pobrania powinny być kompatybilne z popularnymi urządzeniami, takimi jak smartfony i tablety, z wbudowanymi funkcjami ułatwiającymi dostęp. Urządzenia te zmniejszają potrzebę stosowania droższej specjalistycznej technologii, a także mogą zapewnić równy dostęp dzieciom niepełnosprawnym. Biblioteki, w których funkcjonują przestrzenie „makerspace” (wyposażone np. w drukarki 3D) mogą używać ich do wykorzystania dostępnych materiałów i oprogramowania.

CZEŚĆ D

Programy i usługi dla społeczności

Skuteczne programy i działania informacyjne muszą być zaprojektowane tak, aby odzwierciedlały zmieniającą się populację i różnorodność społeczności lokalnej. Wymaga to poznania składu demograficznego społeczności. Bibliotekarze dziecięcy mogą wykazać się zaangażowaniem w zachowanie różnorodności, integrację społeczną i sprawiedliwość społeczną we współpracy ze swoimi społecznościami lokalnymi, poprzez świadczenie usług, programów i zbiorów, które odzwierciedlają szczególne potrzeby tych społeczności oraz poprzez zaangażowanie i słuchanie społeczności. Ważne jest, aby bibliotekarze obserwowali i słuchali klientów oraz planowali usługi odpowiednie do ich potrzeb.

Biblioteki publiczne ponoszą szczególną odpowiedzialność za wspieranie procesu nauki czytania i promowania książki i innych mediów dla dzieci. Biblioteki dla dzieci oferują dzieciom możliwość czerpania przyjemności z czytania i emocji związanych z poznawaniem wiedzy i literatury pięknej. Dzieci, ich rodzice i opiekunowie powinni być wspierani w jak najlepszym wykorzystaniu biblioteki oraz w rozwijaniu umiejętności korzystania z mediów drukowanych i elektronicznych. Bibliotekarze dziecięcy promują czytelnictwo jako aktywne zajęcie, mają na celu zwiększenie zaufania i przyjemności z czytania oraz oferują dzieciom możliwości dzielenia się swoimi doświadczeniami z czytania. Biblioteka dla dzieci powinna organizować specjalne imprezy dla dzieci o różnych umiejętnościach, takie jak opowiadanie historii i działania związane z usługami i zbiorami biblioteki. Ważne jest również zaangażowanie dzieci i młodzieży we współtworzenie działań, takich jak kluby czytelnicze, korepetycje i crowdsourcing.

Działania i programy mogą obejmować:

- programy zapoznające z biblioteką,
- umiejętność korzystania z informacji i zajęcia z alfabetyzacji rodzinnej
- promocja czytania i rozwój czytelnika,
- wypożyczanie zbiorów,
- kluby czytelnicze,
- programy kulturalne,
- kluby prac domowych,
- spotkania autorskie i wydarzenia związane z opowiadaniem historii,
- programy LGBTQ +, takie jak „Drag Queen Storytime” lub „Rainbow Storytime”,
- spotkania dla niemowląt i małych dzieci,
- działalność rękodzielnicza,
- kluby kodowania i wydarzenia (events),
- działania w przestrzeni makerspace,
- gry strategiczne,
- wydarzenia muzyczne i teatralne.

Biblioteka powinna zapewnić usługi wszystkim członkom społeczności, w tym na przykład dzieciom niepełnosprawnym, imigrantom, uchodźcom i tym, którzy mieli przykre

doświadczenia życiowe. Aby wesprzeć integrację, biblioteka powinna informować organizacje skupiające niepełnosprawnych o dostępnych zbiorach i usługach w bibliotece oraz angażować je w działania informacyjne i rozwijane programy. Bibliotekarze dziecięcy powinni dotrzeć do nauczycieli, którzy często jako pierwsi identyfikują dzieci z trudnościami w uczeniu się, takimi jak [dysleksja](#) lub autyzm. Informacje na temat dostępności należy umieszczać na stronie internetowej biblioteki, a także w materiałach promocyjnych. Wszystkie programy i działania powinny obejmować integrację, ponieważ nie zawsze jest oczywiste, czy dziecko biorące udział w zajęciach nie jest niepełnosprawne.

CZEŚĆ E

Wystrój wnętrza i tworzenie przyjaznej przestrzeni

Biblioteka dla dzieci musi dysponować odpowiednią przestrzenią w bibliotece głównej. W budynkach bibliotecznych, w których mieszczą się usługi dla wszystkich grup wiekowych, dzieci powinny uzyskać odpowiednią część przestrzeni bibliotecznej. Idealnie jest, gdy część przeznaczona dla dzieci ma własną, wydzieloną przestrzeń w budynku biblioteki. Przestrzeń dla dzieci powinna być łatwo rozpoznawalna i odróżniać się od innych części biblioteki.

Przestrzeń musi być dobrze zaprojektowana w bibliotece dziecięcej, aby spełnić obecne i przyszłe potrzeby. Jest to przestrzeń, którą muszą zarządzać pracownicy biblioteki, a także zbory, personel i finanse. Oprócz zaspokojenia potrzeb różnych grup wiekowych należy dysponować przestrzenią dla różnego rodzaju działań - na przykład osób przeglądających lub studiujących; rodzin lub grup nastolatków korzystających z przestrzeni społecznej; większych wydarzeń, takich jak opowiadanie historii, „Rhyme Times” dla dzieci i niemowląt, klubów prac domowych i spotkań autorskich.

Biblioteki mają na celu przyciągnięcie dzieci i młodzieży, oferują szereg usług i udogodnień odpowiednich dla poszczególnych grup wiekowych. Obejmuje to przyjazną przestrzeń fizyczną, a dzieci w każdym wieku powinny postrzegać bibliotekę jako zachęcające, atrakcyjne, kreatywne i bezpieczne miejsce do odwiedzenia. Biblioteka dla dzieci to miejsce spotkań, zabawy i komunikacji. Przestrzeń powinna być bezpieczna, wspierająca i przyjazna, ułatwiająca wymianę różnorodnych pomysłów. Przyciągająca atmosfera i dobry design zachęca dzieci do korzystania ze wszystkich zasobów biblioteki, a

także do czytania i pozostawiania w bibliotece. Wrażliwość na słowo i literaturę zaczyna się od książek i czytania, potrzebne są zatem miejsca, w których dzieci mogą spędzać czas z książkami i słuchać opowieści.

Nie istnieją uniwersalne standardy dotyczące wielkości i wyposażenia biblioteki dziecięcej. Podczas planowania obiektów bibliotecznych dla dzieci należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:

- lokalizację centralną, jeśli to możliwe na parterze;
- odpowiednio zaprojektowane przestrzenie dla różnych grup wiekowych;
- odpowiedni projekt dla wszystkich użytkowników bibliotek, w tym osób o specjalnych potrzebach,
- odpowiednią wielkość, w celu zapewnienia miejsca na zbiory książek, gazet i czasopism, zasoby niedrukowane i archiwalia, miejsca do czytania, stanowiska komputerowe, przestrzeń do wyświetlania i miejsca pracy dla pracowników biblioteki,
- elastyczność pozwalającą na różnorodne działania. Przestrzeń powinna być wykorzystywana i aranżowana do prowadzenia szerokiego zakresu działań, w tym słuchania muzyki, zabawy, opowiadania historii, samodzielnego uczenia się i stanowiska pracy w celu rozwijania umiejętności czytania i pisania,
- odpowiednie oznakowanie celem znalezienia drogi,
- miejsce opieki nad dziećmi, w tym karmienie piersią i zmianę pieluch,
- toalety (odpowiednie dla rodziców i różnych płci),
- czynniki hałasu w zależności od przedziału wiekowego,
- odpowiednie i wystarczające światło, naturalne i/lub sztuczne,
- odpowiednia temperatura pomieszczenia (np. klimatyzacja, ogrzewanie), zapewniająca dobre warunki pracy przez cały rok,
- przestrzeń i wyposażenie zgodne z przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa dzieci.

Przestrzenie dla poszczególnych grup wiekowych

Dzieci nie są jednorodną grupą docelową. Ich umiejętności, talenty i potrzeby różnią się w zależności od wieku, pochodzenia kulturowego, społecznego i ekonomicznego. Należy to uwzględnić w procesie planowania przestrzeni i wyposażenia biblioteki. Ponieważ biblioteka dla dzieci obejmuje wiele grup wiekowych o różnym poziomie rozwoju, od

niemowląt po młodzież, przestrzeń i wyposażenie powinny odpowiadać ich różnym potrzebom.

Projektowanie przestrzeni bibliotecznej dla dzieci i młodzieży wymaga specjalistycznej wiedzy i umiejętności. Najważniejsza jest znajomość zachowań i potrzeb informacyjnych. Wyzwaniem stanowi przestrzeń zachęcająca dla wszystkich grup wiekowych w tym również dla młodzieży. Ich potrzeby, pragnienia i oczekiwania dotyczące usług bibliotecznych wynikają z ich doświadczeń życiowych oraz wpływów społecznych, edukacyjnych i kulturowych. Gdy dzieci rosną, stają się bardziej niezależne i zainteresowane nawiązywaniem kontaktów towarzyskich, wyzwaniem jest zapewnienie w bibliotece przyjaznej przestrzeni do nawiązywania kontaktów, spotkań towarzyskich i czerpania przyjemności z czytania.

Umeblowanie i wyposażenie

W bibliotece dla dzieci istotne jest zapewnienie zachęcającej przestrzeni, ważnym czynnikiem jest komfort. Meble i wyposażenie przeznaczone do ustawienia w bibliotece powinny być wystarczająco wytrzymałe, ponieważ pod wpływem dziecięcej energii ulegną znacznemu zużyciu. Biblioteki powinny inwestować w technologię, sprzęt lub meble, które mogą wytrzymać intensywne użytkowanie i łatwo można je naprawić. Dla nastolatków najbardziej zachęcające są wygodne meble, w tym kanapy, stoliki kawowe i pufy lub inne zwyczajne, domowe meble.

Regały do ustawiania książek powinny być ciekawe i atrakcyjne. Powinny umożliwiać prezentację różnych mediów i być niskie w całym oddziale dla dzieci, aby dzieci mogły swobodnie korzystać ze zbiorów. Półki o różnej wysokości sprawiają, że książki będą łatwo dostępne dla dzieci i dorosłych. Dynamiczne podejście do zarządzania zbiorami i ich prezentacji, wyeksponowania jest najlepszym sposobem na rozwiązanie tego problemu. Regularne zmienianie tego, co można zobaczyć i dosięgnąć w różnych miejscach w przestrzeni, poszerzy wybór i zwiększy wszystkim dostęp do książek. Utrzymanie jak największej liczby niskich półek udostępni książki i inne materiały wszystkim użytkownikom biblioteki.

Oświetlenie

Oświetlenie wpływa na wygląd przestrzeni biblioteki. Korzystne jest zastosowanie zarówno najlepszych technik oświetlenia naturalnego, jak i oświetlenia sztucznego. Większość

czytelników lubi czytać przy naturalnym świetle, a różne rodzaje oświetlenia są potrzebne w pomieszczeniach do nauki i do tworzenia atmosfery w częściach bardziej odbijających światło. Odmienne, nastrojowe oświetlenie jest popularne w miejscach przeznaczonych dla nastolatków.

Oznakowanie i znalezienie drogi

Oznakowanie w bibliotece dla dzieci jest kluczowym elementem komunikacji z użytkownikami. Znaki z przyjaznymi sformułowaniami w językach lokalnej społeczności sprawiają, że wszyscy poczują się mile widziani. Oznakowanie, które wykorzystuje tekst i informacje wizualne, takie jak np. piktogramy, do tego, co jest dostępne, powinno być ważnym elementem projektu. Makaton signage (program językowy, który używa znaków i symboli do nauczania umiejętności komunikacji, języka i umiejętności czytania) może pomóc zapewnić wszystkim dzieciom i rodzinom pełny dostęp do zbiorów.

Dostępność przestrzeni biblioteki

Dzięki uniwersalnemu podejściu do projektowania, urządzenia powinny być dostępne dla wszystkich.

Zdrowie i bezpieczeństwo

Biblioteka dla dzieci musi być miejscem bezpiecznym, a personel powinien znać lokalne przepisy dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa.

Konsultacje z użytkownikami – zaangażowanie dzieci i młodzieży w projektowanie przestrzeni bibliotecznej

Ważne jest, aby użytkownicy brali udział w tworzeniu i planowaniu nowych bibliotek. Innowacyjni bibliotekarze powinni angażować dzieci i młodzież, konsultując się z nimi i słuchając ich pomysłów przy tworzeniu przestrzeni bibliotecznej.

[Duński modelowy program dla bibliotek publicznych](#) – jako przykład innowacyjnego projektowania i dobrych praktyk

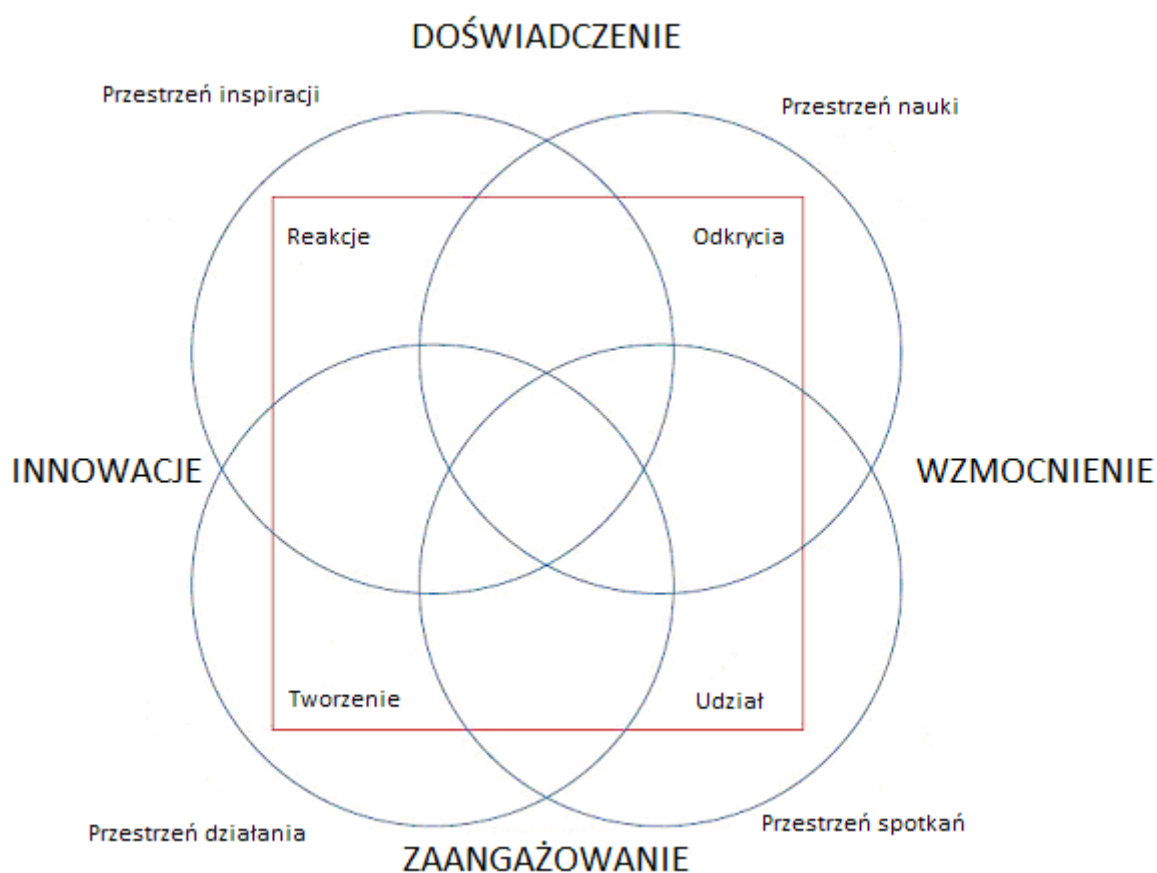
Duńscy naukowcy z LIS Dorte Skot-Hansen, Henrik Jochumsen i Casper Hvenegaard Hansen przedstawili model opisujący przekształcenie biblioteki publicznej z pasywnej przestrzeni opartej na zbiorach w bardziej aktywną przestrzeń do przeżywania i inspiracji

oraz lokalne miejsce spotkań. Model składa się z czterech różnych nakładających się „przestrzeni”: miejsca inspiracji, miejsca nauki, miejsca spotkań i przestrzeni performatywnej. Ogólną rolą tych czterech przestrzeni jest wspieranie następujących czterech celów biblioteki publicznej w przyszłości:

- Doświadczenie
- Zaangażowanie
- Wzmocnienie
- Innowacje

Cztery przestrzenie nie powinny być postrzegane jako konkretne „pokoje” w sensie fizycznym, ale raczej jako możliwości, które mogą być spełnione zarówno w bibliotece fizycznej, jak i w cyberprzestrzeni.

Cztery przestrzenie biblioteki publicznej

Model może być wykorzystany:

- jako narzędzie do aranżacji, rearanżacji, projektowania i budowy bibliotek,
- jako narzędzie do tworzenia bibliotek, np. poprzez partnerstwa,
- jako narzędzie do zarządzania i komunikacji w związku z opracowywaniem planów bibliotek i polityki,
- jako narzędzie do komunikowania roli biblioteki lokalnym politykom,
- jako punkt wyjścia do dyskusji na temat roli biblioteki publicznej w dalszym rozwoju demokratycznego społeczeństwa.

CZĘŚĆ F

Marketing i promocja

Bibliotekarze dziecięcy powinni być liderami, zdecydowanymi i silnymi orędownikami bibliotek na szczeblu krajowym i regionalnym, dowodząc ich wpływu i wartości na wzmacnianie umiejętności czytania i piśmienności. Bibliotekarze dziecięcy koncentrują się na swoich społecznościach i są w stanie zaangażować dzieci i młodzież w promocję zbiorów i usług biblioteki. Czytanie i piśmienność są podstawowymi umiejętnościami w społeczeństwie XXI wieku, a ich znaczenie stale się zwiększa. Bibliotekarze dziecięcy mogą stosować techniki marketingowe, aby dowiedzieć się, czego potrzebują ich użytkownicy i skutecznie zaplanować zaspokojenie potrzeb. Biblioteka powinna także promować swoje zbiory i usługi wśród dzieci i społeczności lokalnej. Dzieci i młodzież mogą być zachęceni do promowania bibliotecznych zbiorów i usług, które są dla nich interesujące i ważne, a także do pracy w charakterze wolontariuszy.

Marketing polega na przewidywaniu i zaspokajaniu potrzeb klientów. Chodzi również o dotarcie do klientów i nawiązywanie kontaktów. Wymaga to wysiłku i kreatywności ze strony personelu biblioteki, aby skutecznie dotrzeć do grup i osób, które nie mają tradycji korzystania z biblioteki, lub w których nie ma kultury czytania. Bibliotekarze dziecięcy powinni aktywnie działać w terenie i nie czekać na osoby, które nie mają dostępu do biblioteki.

Dla biblioteki dziecięcej ważne jest opracowanie planu promocji i marketingu placówki a

także jej zbiorów w sposób najbardziej odpowiedni dla różnych grup odbiorców. Może to obejmować:

- wzorcowe wykorzystanie mediów drukowanych, elektronicznych i komunikacyjnych,
- wykorzystanie mediów społecznościowych do łączenia się z dziećmi, młodzieżą i rodzinami,
- wystawy i pokazy,
- skuteczne oznakowania wewnętrzne i zewnętrzne oraz przemieszczania się (znajdowanie drogi),
- regularne publikacje oraz przygotowywanie wykazów źródeł i broszur,
- kampanie czytania i piśmienności oraz spotkania autorskie,
- projektowanie kampanii w celu zaspokojenia potrzeb dzieci niepełnosprawnych fizycznie i z zaburzeniami sensorycznymi,
- targi książki (kiermasze),
- coroczne obchody tygodnia biblioteki i inne wspólne działania promocyjne,
- wystąpienia publiczne i kontakty z grupami społeczności lokalnej.

Ta lista nie jest wyczerpująca, w zależności od potrzeb lokalnej społeczności można uwzględnić inne działania marketingowe i promocyjne.

CZĘŚĆ G

Ocena i wpływ

Ocena jest podstawowym i ważnym elementem świadczenia usług bibliotecznych i kluczową częścią procesu planowania. Jest powtarzającym się procesem i zaczyna się od strategii i planowania. Jako ciągła praktyka wymaga inwestycji czasu i pieniędzy. Ocena może zapewnić narzędzie do ulepszania programów i usług oraz pomóc podejmować decyzje, jeśli zostaną zebrane i przeanalizowane odpowiednie informacje. Musi być powiązana z wcześniej ustalonymi celami i rezultatami. Ocena usług i programów bibliotecznych dla dzieci pomaga ustalić, czy odpowiadają one potrzebom dzieci w lokalnej społeczności. Gdy rozpocznie się proces oceny, biblioteka powinna mieć już sformułowaną misję zgodną z wizją i wartościami. Korzystne jest opracowanie planu oceny, który powinien określać cele, pytania badawcze oraz rodzaj informacji i danych, które należy zgromadzić.

Badania użytkowników i bibliotek dotyczące potrzeb i zachowań mogą być wykorzystywane na różnych etapach pracy biblioteki i procesu informacyjnego. Pierwszym krokiem jest określenie, co należy osiągnąć i ważne jest, aby zdecydować, co jest cenione jako potwierdzenie i dlaczego. Aby określić powodzenie programów i usług dla dzieci, należy przy ocenie zastosować wskaźniki zarówno jakościowe, jak i ilościowe.

W podsumowaniu [Raportu Globalnej Wizji IFLA](#) stwierdzono, że biblioteki mają możliwość lepszego zrozumienia potrzeb społeczności i zaprojektowania usług zapewniających odpowiedni efekt. Biblioteki muszą zapewnić swoim użytkownikom i społeczności lokalnej zrozumienie wartości i wpływu usług dla dzieci. Ocena wpływu może zostać przeprowadzona w odniesieniu do programu lub polityki i zapewnić informacje o skutkach wywołanych przez podjęte działania. W tego rodzaju ocenach nacisk kładziony jest na wyniki lub wpływ usług i programów na dzieci i społeczność lokalną. Istnieje wiele międzynarodowych standardów dotyczących oceny bibliotek i informacji. Norma [ISO 16439: 2014 Metody i procedury oceny wpływu bibliotek](#) dostarcza społeczności bibliotecznej wskazówek na temat metod oceny wpływu i wartości bibliotek. Została opracowana w odpowiedzi na ogólnoświatowe zapotrzebowanie dotyczące oceny wpływu biblioteki.

Przy opracowywaniu planu ewaluacji programu bibliotecznego dla dzieci należy rozważyć kilka konkretnych pytań:

- co zostanie ocenione?
- jakie rodzaje informacji/danych są potrzebne?
- jaki jest najlepszy czas na przeprowadzenie oceny?
- jakie kryteria zostaną zastosowane do oceny wydajności programu?
- jakie standardy efektywności w zakresie założonych kryteriów należy osiągnąć, aby program mógł zostać uznany za udany?
- jeśli porównania mają być dokonywane w pewnym okresie czasu, jak łatwo jest odtworzyć ten proces?
- jakie wnioski dotyczące wyników programu są uzasadnione biorąc pod uwagę dostępne dane?
- w jaki sposób zostaną wykorzystane ustalenia w celu wprowadzenia zmian?

Biblioteki IFLA i cele zrównoważonego rozwoju: podręcznik do opowiadania historii jest przewodnikiem dla bibliotekarzy i zwolenników bibliotek wspierających wysiłki rzecznicze. Ten podręcznik wskazuje przestrzeń cyfrową do dzielenia się: historią działań, projektami i programami bibliotecznymi dla dzieci, a także ich wpływem na społeczność lokalną oraz ich wkładem w realizację celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ).

Źródła

Lista zawiera źródła wymienione we *Wskazówkach IFLA dla Bibliotecznych usług dla dzieci w wieku 0-18 lat*

- ALA Competencies for Librarians Serving Children in Public Libraries (2015)

Available at:

<http://www.ala.org/alsc/edcareers/alsccorecomps>

- IFLA Access to libraries for persons with disabilities - Checklist / By Birgitta Irvall and Gyda Skat Nielsen. The Hague, IFLA Headquarters, 2005. (IFLA Professional Reports: 89)

Available at:

<https://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/89.pdf>

- IFLA Code of Ethics for Librarians and other Information Workers (2012)

Available at:

<http://www.ifla.org/files/assets/faife/news/IFLA%20Code%20of%20Ethics%20-%20Short.pdf>

- IFLA The Public library service: IFLA/UNESCO guidelines for development/ [International Federation of Library Associations and Institutions]. 2001. Ed. for the Section of Public Libraries by Philip Gill et. al. München: Saur. (IFLA publications; 97)

Available at:

<http://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/archive/the-public-library-service/publ97.pdf>

- IFLA Global Vision Report Summary: Top 10 Highlights and Opportunities (2018)

Available at:

<https://www.ifla.org/files/assets/GVMultimedia/publications/gv-report-summary.pdf>

- IFLA Guidelines for Continuing Professional Development: Principles and Best Practices (2016)

Available at:

<https://www.ifla.org/files/assets/cpdwl/guidelines/ifla-guidelines-for-continuing-professional-development.pdf>

- IFLA Guidelines for Library Services to Persons with Dyslexia - Revised and extended 2014

Available at:

https://www.ifla.org/files/assets/lsn/publications/guidelines-for-library-services-to-persons-with-dyslexia_2014.pdf

- IFLA Libraries and the Sustainable Development Goals: A Storytelling Manual (2018)

Available at:

<https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/sdg-storytelling-manual.pdf>

- IFLA School Library Guidelines (2015)

Available at:

<https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines.pdf>

- IFLA Statement on Social Media, Children and Young Adults @the Library - Safety, Privacy and Online Behavior (2015)

Available at:

https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/social_media_children_and_young_adults.pdf

- IFLA The World Through Picture Books (2015)

Available at:

<https://www.ifla.org/node/6718>

- International Standard (ISO) 16439 2014 *Information and Documentation: Methods and Procedures for Assessing the Impact of Libraries*. London: British Standards Institution

Available at:

<https://www.iso.org/standard/56756.html>

- United Nations (2015) Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development.

Available at:

<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld19>

- United Nations Convention on the Rights of the Child

Available at:

https://downloads.unicef.org.uk/wp-content/uploads/2010/05/UNCRC_united_nations_convention_on_the_rights_of_the_child.pdf?_ga=2.85656529.912118185.1528787806-357630985.1527926324

- Universal Declaration of Human Rights.

Available at:

https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf

- Young Adult Library Services Association (YALSA) Teen Services Competencies for Library Staff

Available at:

http://www.ala.org/yalsa/sites/ala.org.yalsa/files/content/YALSA_TeenCompetencies_web_Final.pdf

Kontakt do konsultacji: drCarolynn Rankin, carolynn.rankin@gmx.co.uk